

Kalvarija 1945

Pregled scenarija po delih in scenah, s kratko analizo

Vir: *ORDEAL_1945_THE_STORY.docx* · uvod, 8 delov in zaključek · 29. 9. 2026

Uvod

- **Kongresni trg, maj 1945 (arhivski posnetek, črno-belo).** Tito z balkona univerze napove, da »izdajalci« ne bodo nikoli več videli domovine. Slika preide v barvni Vetrinj.

1. del: Vetrinj

- **Travnik s tovarnjaki.** Razoroženi domobranci gredo proti tovarnjakom, civilisti so za vrvjo. Feliks išče ženo, Minka išče moža. Zgrešita se.
- **Starec in mladenič v vrsti.** Starec reče: »Peljejo nas v klavnico.« Mladenič molči.
- **Vuk in britanski general.** Vuk ga prosi za podpis, da ne bodo izročeni Titu. General mapo s seznami spusti v blato in odide. Veter raznese liste.
- **List pristane pri Feliksovem škornju.** Feliks ne razume, kaj drži v roki, in ga spusti.
- **Vkrcavanje.** Moški se ne more prisiliti, da bi splezal na tovarnjak. Drugi zakriči: »Ne grem nazaj k Titu!« Britanski vojak lahkotno odvrne: »Greste v Italijo.« Ujetniki se pomirijo in si vljudno pomagajo gor. To je najbolj boleča podoba dela.
- **Feliks in Minka.** Skozi režo v ponjavi jo zagleda. Ona steče čez polje in on jo potegne na tovarnjak.
- **V tovarnjaku.** Šepetata o Italiji. Minka pokaže fotografijo s sinom Jožekom. Feliks obljubi pismo z italijansko znamko, sam pa v nič ni prepričan.
- **Vožnja po Rožu.** Pokrajina je lepa, »točno takšna, kot so jim jo obljubili«.
- **Postaja.** Janez (prvič v filmu) zagleda živinske vagone in partizane. Razume, da vlak ne gre v Italijo.

2. del: Predaja

- **Formalna predaja.** Britanski in srbski poveljnik podpišeta seznam. Srb: »Znamo ravnati s svojimi.« Britanci odpeljejo, straža se sklene v obroč.
- **Očenaš.** Duhovnik začne moliti, množica poklekne. Poveljnik ga udari v trebuh, molitev pa teče naprej v ozadju vsega, kar sledi.
- **Izločitev častnikov.** Feliksa iztrgajo Minki iz rok.
- **Streljanje.** Mlad častnik začne citirati Ženevsko konvencijo in ga ustrelijo sredi stavka. Sledi rafal. Feliks pade z obrazom proti Minki.
- **Minkin spomin na poroko** traja 3–4 sekunde tišine. Ranjenega častnika dokončajo.
- **Beg kmeta.** Ujetnik steče čez polje in ga ubije minomet. Pred smrtjo zagleda svojo družino na dvorišču.
- **Vagoni.** Janeza sunejo v temo. France skozi špranjo vidi slovensko pokrajino, torej dokaz laži. »TUNEL!« in popolna tema.

3. del: Pohod

- **Vlak izza Karavank.** Minka ima vročino, Janez gleda domačo vas, ki drsi mimo.

- **Jesenice.** Srbski poveljnik preda transport slovenskemu. Pravila: »Kdor zaostane, je mrtev. Kdor pobegne, je mrtev.« Janez in France odslej hodita skupaj.
- **Pohod v vročini.** Pomagata starcu. Poveljnik ukaže peti »Marija pomagaj«. Konj brcne ujetnika.
- **Vedro vode.** Ujetnik pije iz vedra, iz katerega je pil konj. Mladi partizan z znamenjem na licu ga po kratkem obotavljanju ustrelji.
- **Kranj.** Meščani vpijejo »Izdajalci!«. Starka ponudi jabolko, stražar Minki izbije roko.
- **Dež, Šentvid.** Minka se pri vratih še zadnjič ozre proti goram.

4. del: Šentvid

- **Dvorišče.** Ločijo moške in ženske ter jim poberejo pasove in vezalke. Mladi partizan je »učinkovit«. Minko ločijo od moških.
- **Stopnišče.** Rafal v stopnišče, čevlji ostanejo na stopnicah.
- **Janez in France.** Kratek pogovor o domu. France ima ženo in dva otroke.
- **Nočni tovornjak.** Kriki se samo slišijo, nato strel.
- **Pesem »Ko dan se zaznava«.** Ena ženska poje, sledi montaža spominov (duhovnik, Minka s fotografijo, drugi).
- **Jutro.** Pomije s črvi v svinjskem koritu. Minka je mrtva, s fotografijo v roki.
- **Starec ob oknu** je ustreljen z dvorišča.
- **Klet in dopisnice.** Ujetnika utopijo v gnojnici. Ujetniki pišejo »Živ sem in zdrav«.
- Duhovnikova roka edina ne trepeti.
- **Nočni odhod.** Janeza in Franceta razporedijo v isto peterico, vlak odpelje proti Kočevju.

5. del: Vlak na jug

- **Lažni sever.** »Gremo na sever!« Vlak sunkovito zavre, stražarji se smejujejo, nato pelje naprej proti jugu.
- **Ljubljanska postaja.** Množica pod rdečimi zastavami tolče po vagonih in poje ob harmoniki.
- **Kočevje.** Slačenje: »Ne boste več potrebovali obleke.« Duhovniku zvežejo roke z žico.

6. del: Brezna

- **Tovornjak pod ponjavo.** France ščiti Janeza s telesom. Pijani voznik reče: »Vozili bomo ves dan.«
- **Jasa.** Ob poti ležijo rožni venci, očala in fotografije. Ujetnike popolnoma slečejo in jim puljijo zlate zobe (prizor je večinoma slišan).
- **Fotografija.** Ujetnik prosi mladega partizana, naj obvesti njegovo družino. Partizan pogleda poveljnika, fotografijo zmečka in jo vrže na tla.
- **Prva vrsta.** Duhovnik moli »Jezus, usmili se nas« in pade v brezno.
- **Skok.** Ko stražar menja nabojnik, France zašepeta »Zdaj!«. Z Janezom skočita živa.

7. del: Jama

- Janez najde Franceta na kupu trupel. Pred bombami se umakneta v zavetje, eksplozija ju omami.
- V mesečini opazita zagozden hlood v žrelu jame. France ima zlomljeno nogo.

- Plezata. Janez pride ven, France zdrsne, kamenje zaropota, oglasijo se psi. France: »Nekdo mora povedati.« Spusti se nazaj v temo.

8. del: Domov

- **Beg pod strojnico.** Janez liže roso z listov.
- **Požgana vas, suh vodnjak.**
- **Kmetija.** Janez pije mleko. Kmet je prestrašen, Meta usmiljena, hči Mojca steče po partizana. Janez pravočasno zbeži.
- **Gozd.** Korenine, potok, cesta, avto, ki ga mora skriti, in nato domača vas.
- **Skedenj.** Mati mu zjutraj izpusti jajca iz rok: »Janez ... si to ti?« Na vratih se pojavi oče.

Zaključek

- **Kongresni trg, 2005.** Družina se fotografira s polaroidom in hčerka nese fotografijo dedku. To je mladi partizan z znamenjem. Fotografija je skoraj enaka tisti, ki jo je zmečkal. Roke mu zatrepetajo.

Kratka analiza

Zgradba je štafeta

Film začne s Feliksom in Minko, ki umreta v 2. oziroma 4. delu, zgodbo pa prevzameta Janez in France. France se žrtvuje v 7. delu, tako da ostane samo Janez, priča. Ta menjava je dobra, a zahteva, da Janeza vzpostavimo prej. Zdaj se prvič pojavi šele na koncu 1. dela, France pa sredi 2. dela.

Najmočnejši okvir je fotografija

- Minkina fotografija z Jožekom,
- zmečkana fotografija ob breznu,
- polaroid leta 2005.

Skupaj z balkonom na Kongresnem trgu (Titov govor proti mirnemu dnevu leta 2005) to film zapre kot krog.

Skriti peti protagonist je mladi partizan

Njegov lok je jasen in stopnjevan: obotavljanje pri vedru, učinkovitost v Šentvidu, zmečkana fotografija, tresoče roke v starosti. Nosi moralno težo konca.

Motivi se ponavljajo

- tema vagona (konec 2. dela, konec 4. dela, 5. del);
- molitev, ki teče pod nasiljem (Očenaš, Zdrava Marija, »Jezus, usmili se«);
- lažno upanje: Italija, »gremo na sever«;
- kratki bliski spominov v trenutku smrti.

Tveganje: preveč bliskov spominov

Imajo jih tekač, umirajoči na pohodu, France, Minka, starec ob oknu in montaža ob pesmi. Pri 6–7 ponovitvah se začnejo obrabljati, zato bi jih bilo smiselno ohraniti za 3–4 ključne.

Viseče niti

- **Vuk** izgine brez poudarka. To je sicer namerno (»nihče ga ne gleda«), a je lik v 1. delu zelo močan.
- **Mojca** pripelje partizana, pa to nima posledic. Prizor bi lahko še zaostri.
- **Slačenje** je podvojeno: v 5. delu jih slečejo do spodnjega perila, v 6. delu še enkrat.

Ritem

1. in 2. del sta najbolj dramaturško razdelana (dialog, odločitve). Od 3. do 6. dela gre predvsem za stopnjevanje grozodejstev. 7. in 8. del sta tiha in fizična, preživetje brez dialoga. Kontrast je dober, 8. del pa je razmeroma dolg pred čustvenim razpletom v skednju.